

Дивні речі відбувалися і після цього. Кім Джійон почала писати повідомлення, надсилаючи у них безліч смайликів, чого ніколи не робила; також вона почала готувати для сім'ї бульйон на кістках та чапчхе* — страви, які вона ніколи не любила та й не вмiла готувати. Джон Дехьон дивився на дружину і не впізнавав її. Вони жили разом уже три роки і два роки до весілля зустрічались — за ці п'ять років вони провели безліч годин, розмовляючи один з одним і люблячи одне одного. І тепер його кохана дружина, яка народила йому чарівну доньку, здавалася геть не схожою на ту людину, яку він знав п'ять років.

Справжні неприємності почалися на Чхусок** у будинку батьків Дехьона. Джон Дехьон узяв вихідний за свій рахунок у п'ятницю, і о 7 ранку вони усією сім'єю вирушили до Пусана, куди прибули через п'ять годин. Вони пообідали із батьками Дехьона, після чого Джон Дехьон ліг подрімати, втомлений довгою дорогою. Раніше Джон Дехьон і Кім Джійон, подорожуючи на далекі відстані, вели авто по черзі, але після народження дочки кермування машиною повністю взяв на себе Дехьон. Маленькій Джівон геть не подобалось їздити у автокріслі, вона постійно плакала і крутилась в ньому, і лише присутність мами поряд на задньому сидінні, яка би бавила і годувала Джівон, могла заспокоїти малечу.

Кім Джійон помила посуд, випила чашечку кави і пішла зі свекрухою на ринок за продуктами до святкового

* Чапче, чапчхе — страву з крохмальної локшини. Локшину смажать з овочами, грибами і м'ясом на кунжутній олії і заправляють соєвим соусом (*прим. перекладача*).

** Чхусок — свято врожаю, одне з найбільших сімейних свят та державний вихідний у Кореї, на який дається мінімум 3 вихідних. Святкують 15 числа 8 місяця за місячним календарем (*прим. перекладача*).

столу. Увечері вони зварили бульйон, замаринували реберця, почистили і приготували зеленину та овочі на салати, частину з яких заморозили, помили і почистили овочі та морепродукти для млинців та фритюру, після цього по-вечеряли та прибрали зі столу.

Увесь наступний день Кім Джійон зі свекрухою смажили млинці, морепродукти й овочі у клярі, тушкували реберця, готували рисові галушки сонпхьон і час від часу накривали стіл. Інші члени сім'ї провели чудовий день, насолоджуючись святковим столом, на якому, немов на скатертині-самобранці, щоразу з'являлися нові і нові страви. Маленька Джівон не капризувала, радісно йшла на руки до бабусі та дідуса, і всі не могли нею натішитися.

На наступний день був Чхусок. Оскільки церемонія поминання предків роду щороку проводилася у будинку двоюрідного брата Дехьона, у будинку батьків Дехьона гостей завжди збиралося небагато. Усі відпочивали, відсипалися й їли те, що було приготовано напередодні. Після сніданку, після того як помили посуд, приїхала Джон Сухьон — молодша сестра Дехьона, із сім'єю. Джон Сухьон була на два роки молодша за свого брата і на рік старша за Кім Джійон, та мешкала разом із своїм чоловіком та двома синами у Пусані. Батьки її чоловіка також живуть у Пусані, і саме у домі його батьків було заведено проводити церемонію поминання предків на Чхусок. Сухьон щороку доводилося брати на себе нелегку роль господині і готувати їжу на всю велику рідню чоловіка. Тому як тільки Сухьон переступила поріг батьківського дому, вона одразу ж лягла відпочивати, а Кім Джійон зі свекрухою приготували суп із таро* на м'ясному бульйоні, зварили рис,

* Таро — рослина, бульби якої вживають як їжу у Південно-Східній Азії, Африці (прим. перекладача).

посмажили рибу, заправили овочі для салату і накрили обідній стіл.

Після обіду Джон Сухьон дістала із сумок подарунки для Джівон — різнокольорові платтячка та спіднички, шпильки для волосся і мереживні шкарпетки. Сухьон примовляла, заколюючи волосся Джівон шпильками і одягаючи її у новенькі шкарпетки, як би вона теж хотіла мати донечку. У цей час Кім Джійон нарізала яблука і груші на десерт, хоча всі уже так наїлися, що не могли навіть шматочка в рот покласти. Коли вона винесла сонпхьон, лише Сухьон узяла один із тарілки, при цьому з докором сказавши:

— Мам, ти що, знову ліпила сонпхьон власноруч?

— Аякже.

— Ну мам, я ж тобі вже стільки раз казала не готувати їжу самій. Хоч я вже й втомилась це повторювати, але скажу ще раз — не вари ці бульйони, ти ж можеш просто купити млинці і сонпхьон на ринку або в магазині. Ви ж навіть не проводите церемонію поминання, для чого готувати стільки їжі? І тобі важко, і Джійон.

Мати, почувши це, змінилася на лиці — слова дочки її явно засмутили:

— Що складного в тому, щоб приготувати поїсти для своєї сім'ї? Для цього ми і збираємося всією сім'єю на свята — щоб разом готувати, а тоді збиратися за одним столом.

І тут свекруха раптом спитала у Кім Джійон:

— Джійон, тобі ж було не важко?

Кім Джійон почервоніла, вираз її обличчя раптом по-добрішав, а очі потепліли. Джон Дехьон помітив це, напружився, але перш ніж він встиг поміняти тему розмови

чи вивести дружину із кімнати, Кім Джійон відповіла:

— Так, свахо. Чесно кажучи, кожного разу після таких свят у моєї Джійон все тіло ломить від втоми.

На секунду всі завмерли і затамували подих. Джон Сухьон видихнула і, запинаючись, пролепетала:

— Джі... Джійон, здається, Джівон пора поміняти підгузок.

Джон Дехьон швидко схопив дружину за руку і спробував витягнути її з кімнати, але Кім Джійон відштовхнула його і сказала:

— Зяте! А ти? Чому кожного року ти проводиш всі свята у своєму Пусані, до нас заїжджаєш лиш на хвилинку, і то зразу їдеш додому. Хоча б цього разу приїдьте раніше.

І знову, мовивши це, Кім Джійон примружила праве око, як її мати. У той момент шестирічний син Джон Сухьон упав з дивана, де він бешкетував зі своїм молодшим братом. Незважаючи на його гучний плач, ніхто навіть не ворухнувся, щоб піти заспокоїти малого. А той, глянувши на дорослих, які сиділи, немов заціпенілі, одразу перестав плакати. Першим не витримав батько Дехьона:

— Джійон! Що ти собі дозволяєш? Як ти смієш так говорити зі старшими? Дехьон, Сухьон і вся наша сім'я збираються разом лише декілька разів на рік. Невже тобі настільки складно провести декілька днів із сім'єю?

— Тату, ти все не так зрозумів.

Джон Дехьон хотів усе пояснити, але із жахом усвідомив, що, по суті, і не знає, що сказати і з чого почати. Тоді Кім Джійон відштовхнула Дехьона і спокійно сказала:

— Свате, попри всю мою пошану до вас, я маю дещо сказати. Відколи «сім'я» — це тільки ваша родина? Між іншим, ми теж сім'я для Джійон і Дехьона. Для нас теж свята — це єдина можливість побачитись з дітьми. Вони

ж працюють постійно. Тому я вас прошу, відпустайте мою доню до нас у гості хоча б тоді, коли до вас приходиться ваша дочка.

Урешті-решт Джон Дехьон таки схопив дружину і витягнув її з кімнати, затуливши рот Джійон рукою:

— Вона хворіє, тату. Мамо, тату, Сухьон, чесно, вона хворіє. Я пізніше вам усе поясню.

Дехьон швидко посадив дружину з дочкою в машину, навіть не давши їм часу переодягнутись. У машині Джон Дехьон втомлено схилив голову на кермо, а Кім Джійон співала дочці пісеньки, ніби нічого й не сталося. Батьки Дехьона не вийшли попрощатись, зате Сухьон винесла речі брата і допомогла спакувати їх у багажник:

— Брате, Джійон має рацію. Ми поводитися неправильно. Не сварися з нею й не злись на неї. Просто вибачся за все і подякуй їй, добре?

— Я поїхав. Поговори там з татом, добре?

Джон Дехьон не злився — він просто почувався розгубленим, засмученим та наляканим.

Після цього випадку Джон Дехьон сам сходив до психіатра, щоб проконсультуватися. Дружині, яка і не підозрювала, що з нею щось відбувається, Дехьон порадив сходити до лікаря, обґрунтувавши це тим, що вона останнім часом має дуже втомлений вигляд і погано спить. Кім Джійон була вдячна чоловіку за раду, бо і сама помічала, що відчувається виснаженою і засмученою, а це могло свідчити про те, що її післяпологова депресія знову повернулась.

1982 — 1994

Кім Джійон народилася в одному із пологових будинків Сеула 1 квітня 1982 року, вагою 2,9 кг та ростом 50 см. На момент народження Джійон її батько працював держслужбовцем, а мати була домогосподаркою. У Джійон була сестра, на два роки старша за неї, а через п'ять років з'явився ще молодший брат. Усі вони — батьки, троє дітей і бабуся зі сторони батька — проживали у невеликому особнячку у 33 м², що вмщував дві спальні, кухню-вітальню та ванну кімнату.

Перший спогад Кім Джійон пов'язаний з тим, як вона їла молочну суміш молодшого брата. На той час їй було шість чи сім років. Чомусь тоді молочна суміш здавалась їй казково смачною, тому щоразу, як мама готувала для брата, Джійон сідала поряд і, змочивши палець слиною, підбирала крихти суміші з підлоги. Час від часу мама казала Джійон відкрити рот і всипала туди цілу ложку смачнючого солодкого порошку. Він, змішуючись зі слиною, перетворювався у карамельні пластівці, які повільно танули у роті, залишаючи на кінчику язика дивний післясмак.

Ко Сунбун, бабуся Джійон, яка жила разом із ними, дуже не любила, коли Джійон їла молочну суміш свого брата. Якщо бабуся заставала внучку за цим, то лупила Джійон по спині так сильно, що суміш виходила у тої із носа і рота. Кім Інйон — сестра Джійон, старша за неї на

два роки — взагалі не дозволяла собі їсти суміш після того, як одного разу бабуся добряче нагримала на неї за це.

— Инйон, а ти що, не любиш молочну суміш?

— Люблю.

— Тоді чому ти не їси її?

— Бо вона жаднюга.

— Що? Хто жаднюга?

— Вона. Вона жадібна, тому я не буду більше їсти цю суміш, ніколи. Нізащо.

Маленька Джійон не знала, що означає слово «жадібний», але розуміла, про що говорить сестра. Бабуся не просто сварилась через те, що Джійон була занадто великою, щоб їсти суміш, чи тому, що суміші не вистачало для брата. Було ще щось. Це «щось» вигулькувало у тоні, яким говорила бабуся, у її погляді, у тому, як вона нахилила голову та піднімала плечі, ба навіть у тому, як змінювалось її дихання. Це почуття важко було сформулювати одним словом, скоріше його можна було описати реченням: «Як ти насмілилась брати щось, що належить моєму дорогоцінному внуку?!» Її внук та все, що з ним пов'язано, було найважливішим, його речі — найціннішими, і абихто не смів торкатися цих речей. Джійон відчувала, ніби вона навіть гірша, ніж «абихто». Так само почувала себе і її сестра.

Тоді здавалось абсолютно природним та справедливим, що під час їди теплий зварений рис спочатку подавали татові, тоді молодшому брату, а тоді бабусі. Також природним здавалося те, що в той час, як брату діставалися найсмачніші та найгарніше зліплені пельмені, шматочки тофу та підсмаженого в клярі м'яса, Джійон із сестрою були змушені доїдати ті шматки, які розвалилися в процесі готування. Усі речі брата — палички для їжі, шкарпетки, термобілизна і навіть його портфель з мішеч-

ком для взуття — були парними. Здавалося природним, що у Джійон та її старшої сестри такі речі були намішані із різних пар. Якщо вдома було дві парасолі, одна з них цілком діставалася брату, а іншою сестри мали користуватися удвох. Так само виходило і з ковдрами — однією брат укривався сам, а іншою сестри мали накриватися удвох. Якщо було два шматочки солодкого — один з'їдав брат, а інший сестри ділили навпіл. Проте тоді Джійон і не помічала, що до брата ставляться по-особливому, тому й не заздрила йому. Усе це їй здавалось природним, адже так було завжди. Хоча іноді їй було образливо, Джійон завжди себе втішала тим, що вона все ж таки старша сестра, а тому повинна поступатися брату, та й ділитися речами логічніше було їм із сестрою, адже вони обидві дівчата. Мати часто хвалила доньок за те, що вони так гарно опікуються братом, не ревнують і не заздять йому, тому Джійон із сестрою просто не могли поводитися по-іншому.

Батько Джійон був третім із чотирьох братів. Найстарший брат загинув у автокатастрофі, навіть не встигнувши одружитись. Другий — переїхав із сім'єю жити в Америку. Наймолодший брат уже давно перестав спілкуватися із родиною через суперечки, пов'язані зі спадщиною, та тим, хто буде піклуватися про матір у старості.

Четверо братів росли у той період, коли корейцям жилося дуже важко. Люди помирали на війні, від голоду та різноманітних хвороб. Незважаючи на це, їхній матері, Ко Сунбун, вдалося не просто пережити той складний час, але й виростити чотирьох синів, одночасно працюючи на полі у сусідів, прибираючи чужі будинки, торгуючи і навіть даючи раду і з власним господарством. При цьому батько синів, чоловік Сунбун, за все життя ні разу не

торкнувся руками землі і міг похвалитися білосніжним, необпеченим палючим сонцем лицем та м'якою, доглянутою шкірою на руках. Він не міг та й, чесно кажучи, не мав особливого бажання докладати зусиль, щоб прогодувати сім'ю. Та бабуся і не скаржилась. Вона щиро вірила, що їй пощастило з таким чоловіком, адже він не був гулящим і не бив її. Врешті виявилось, що після таких зусиль та жертв з боку матері, лиш тато Джійон був готовий справно виконувати свої синівські зобов'язання. Ко Сунбун втішала себе і виправдовувала своє важке та безрадісне життя дивною, важкою для розуміння логікою:

«Саме завдяки тому, що я народила аж чотирьох синів, я можу їсти свіжоприготовлений рис і спати в теплій кімнаті. У кожній сім'ї повинно бути мінімум чотири сини».

Хоча рис варив не її син, а невістка — О Місук, невістка ж і стелила постіль для свекрухи у теплій кімнаті, Ко Сунбун завжди казала: це все це все є можливим лише завдяки тому, що у неї було четверо синів. Однак свою невістку вона таки цінувала, особливо якщо враховувати звичаї того часу і порівнювати з тим, як свекрухи ставились до своїх невісток у інших сім'ях. Ко Сунбун завжди говорила своїй невістці: «Потрібно народжувати синів, ти маєш народжувати синів. У тебе обов'язково має бути хоча б двоє синів...»

Коли народилася Инйон, мама Джійон, тримаючи на руках новонароджену донечку, розплакалась та, опустивши голову, почала вибачатися перед свекрухою. Та м'яко втішила невістку:

— Нічого-нічого, все гаразд, наступним народиш сина.

Коли ж наступною народилась Джійон, її мати знову розплакалась, обіймаючи немовля:

— Пробач мене, маля.